

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова Приймальної комісії

_____ Ігор Цепенда

«___» _____ 2024 р.

ПРОГРАМА
вступного випробування

“ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ”

для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю
052 «Політологія»

на основі освітнього рівня магістра (освітньо-кваліфікаційного ступеня

спеціаліста) при прийомі на навчання у 2024 році

за несуміжною спеціальністю

Розглянуто та схвалено
на засіданні Приймальної комісії
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника
Протокол № від „ ” 2024 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою вступного випробування з політичних інститутів та процесів в Україні є перевірка знань і відбір вступників для зарахування на навчання за ступенем доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія при прийомі на навчання на основі освітньо-кваліфікаційного рівня/ступеня спеціаліста/магістра до Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника у 2024 році за несуміжною спеціальністю.

Програма містить основні питання з політичних інститутів та процесів в Україні, а також перелік рекомендованої літератури.

Наведений перелік питань, які виносяться на вступне випробування, дасть можливість вступнику систематизувати свої знання та допоможе зорієнтуватися, на які питання треба звернути увагу при підготовці до вступного випробування.

Перелік рекомендованої літератури сприятиме в пошуку й підборі джерел підготовки для вступного випробування.

ОСНОВНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Політика як соціальна реальність, її структура та функції.
2. Межі політики в суспільстві.
3. Суперечності політики і моралі. Цінності та принципи політичної етики.
4. Політична наука та теорія міжнародних відносин: проблеми розмежування предметного поля.
5. Національна політика сучасної України: зміст, проблеми, суперечності та шляхи їх вирішення.
6. Філософсько-теоретичні джерела політичного реалізму в міжнародних відносинах.
7. Філософсько-теоретичні джерела ідеалізму в теорії міжнародних відносин.
8. Теоретичні джерела ідеалізму в працях Г. Гроція та І. Канта.
9. Класифікація теорій міжнародних відносин.
10. Формування та еволюція міжнародних систем.
11. Типологія міжнародних систем.
12. Типологія міжнародних систем М.Каплана.
13. Історичні типи міжнародних систем. Вестфальська модель міжнародної системи.
14. Ялтинсько-Потсдамська система міжнародних відносин.
15. Вестфальська та поствестфальська моделі міжнародних систем.
16. Виборча кампанія як форма політичної діяльності.
17. Сучасні виборчі технології.
18. Виборча система сучасної України: проблеми становлення і розвитку.
19. Мажоритарна виборча система: сутність та різновиди.

20. Пропорційна виборча система: сутність та різновиди.
21. Проблеми ефективності виборчих систем.
22. Виборча кампанія як форма політичної діяльності.
23. Змішана виборча система.
24. Влада як явище суспільного життя, основні підходи до її тлумачення. Сутність політичної влади.
25. Ресурси політичної влади.
26. Функції політичної влади.
27. Структура владних відносин та механізм розподілу влади.
28. Механізми державної влади в Україні.
29. Поняття «партія»: сутність, причини виникнення, ознаки.
30. Формування політичних партій в Україні: загальна характеристика, особливості виникнення і функціонування.
31. Партійна система сучасної України.
32. Багатопартійність і демократизація суспільства в Україні.
33. Типологія партійних систем.
34. Роль та місце партій у сучасному політичному процесі.
35. Партійно-політичний спектр сучасної України.
36. Природа, соціальна сутність, функції політичного лідерства.
37. Політичні лідери України, критерії оцінки їх популярності та ефективної діяльності.
38. Типологія політичного лідерства та її критерії.
39. Сутність політичного елітаризму. Політична еліта в структурі влади.
40. Політичні еліти: проблеми типології.
41. Політична еліта сучасної України: проблеми становлення та розвитку.
42. Поняття політичної культури.
43. Типологія політичної поведінки.
44. Типологія суспільно-політичних організацій і рухів.
45. Поняття та функції політичної ідеології.
46. Суть та основні характеристики політичної свідомості як форми відображення політичного буття.
47. Людина як об'єкт політики. Політична соціалізація особи.
48. Зростаюче значення людини та її участі в сучасному політичному житті.
49. Політична діяльність: суть, структура, форми.
50. Людина як суб'єкт політики. Основні типи особи стосовно політики.
51. Теоретична і практична політична діяльність.
52. Абсентеїзм: поняття, ознаки, форми.
53. Політична соціалізація особи.
54. Політичні режими: сутність, ознаки та типологія.
55. Форми державного правління та державного устрою.
56. Основні риси політичного режиму в Україні на сучасному етапі.

57. Сучасна українська державна форма в контексті конституційної форми правління.
58. Правова держава: сутність та основні принципи
59. Інтеграційні процеси в міжнародних відносинах.
60. Установча конференція Організації Об'єднаних Націй в Сан-Франциско.
61. Паризька мирна конференція і врегулювання відносин з колишніми союзниками Німеччини.
62. Політика СРСР в країнах Центрально-Східної Європи у другій половині 1940 – на початку 1950-х рр.
63. “Холодна війна” як нове явище в міжнародних відносинах.
64. Радянсько-американські міждержавні стосунки 70-х рр. ХХ ст. Співпраця провідних держав світу у сфері обмеження ядерних озброєнь.
65. Ситуація у ФРН та НДР у другій половині 80-х рр. Утворення єдиної держави.
66. Наростання децентралістичних тенденцій у СРСР. Розпад Союзу. Створення СНД.
67. Передумови та початок формування Європейських Спільнот. Створення ЄС.
68. Спроба оптимізації діяльності об'єднаної Європи. Договір про запровадження конституції. Реформування Європейського Союзу в рамках Лісабонського договору.
69. Поняття громадянського суспільства, фактори становлення та розвитку громадянського суспільства.
70. Фактори становлення та розвитку громадянського суспільства.
71. Основні напрямки і пріоритети зовнішньополітичної діяльності Української держави.
72. Політичні аспекти глобальних проблем і роль міжнародної політики в їхньому вирішенні.
73. Насильницькі та ненасильницькі засоби впливу і примусу в практиці світової політики.
74. Політична стабільність суспільства: сутність, фактори, перспектива для України.
75. Утвердження України на міжнародній арені.
76. Між Європейським Союзом (НАТО) та Російською Федерацією: еволюція зовнішньополітичних пріоритетів офіційного Києва в період президентства В.Ющенка та В.Януковича.
77. Новий формат українсько-російських міждержавних відносин після Революції гідності.
78. Становлення відносин та поглиблення діалогу між Україною та ЄС.
79. Сучасний стан відносин ЄС – Україна.
80. Українсько-американський міждержавний діалог від Помаранчевої революції до наших днів.

81. Значення аналізу політики в міжнародних відносинах.
82. Методи аналізу зовнішньої політики.
83. Методика складання аналітичної довідки.
84. Методика складання аналітичної доповіді.
85. Поняття і суть політичної системи суспільства, її функції та типологія.
86. Держава в політичній системі суспільства. Її ознаки та функції.
87. Функції політичної системи.
88. Українська держава – центральний інститут політичної системи.
89. Основні напрями зовнішньополітичної стратегії України.
90. Військовий фактор в сучасних міжнародних відносинах.
91. Міжнародні організації як механізми регулювання міжнародних відносин.
92. Регіональні проблеми сучасних міжнародних відносин.
93. Україна в сучасних міжнародних відносинах.
94. Етнонаціональні аспекти політичного життя сучасної України.
95. Етнонаціональна політика: мета, принципи, проблеми.
96. Лобізм як суспільна практика.
97. Групи тиску: поняття та суспільні функції.
98. Принципи і методи прийняття рішень у політичній сфері.
99. Місце України та країн пострадянського простору в зовнішній політиці Росії.
100. Сучасні українсько-російські відносини.
101. Українсько-білоруські міждержавні відносини.
102. Придністровська проблема у закордонній політиці Республіки Молдова.
103. Грузино-українська співпраця.
104. Особливості трансформацій політичних систем у країнах пострадянського простору.
105. ГУАМ як регіональне об'єднання країн пострадянського простору.
106. Стан справ у Співдружності Незалежних Держав на сучасному етапі.
107. Міжнародні конфлікти, їх особливості.
108. Форми, моделі і типи політичних конфліктів.
109. Політичний процес, його суть, структура, різновиди.
110. Особливості сучасних політичних процесів у постсоціалістичних країнах.
111. Процес подолання політичної кризи.
112. Національні інтереси. Структура національних інтересів
113. Багатоаспектність поняття могутності у міжнародній політиці.
114. Багатополярна модель міжнародних відносин.
115. Міжнародні переговори: етапи, стратегія, тактика і процедура.
116. Міжнародний тероризм як новітня загроза міжнародній безпеці.
117. Стратегія національної безпеки України.

118. Поняття і типологія неурядових міжнародних організацій.
119. Стратегічне партнерство України з Польщею.
120. Проблеми української зовнішньої політики у контексті розширення ЄС і НАТО.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Авер'янов В. Адміністративна реформа. Науково-правове забезпечення / В. Авер'янов. *Віче*. 2002. № 3. С. 19–23.
2. Авер'янов В. Інститут державних секретарів: від концептуальної моделі до практичного запровадження. *Вісник державної служби України*. 2002. – № 1. – С. 71–78.
3. Авер'янов В. Як надавати управлінські послуги: Людина і виконавча влада у контексті адміністративної реформи. *Людина і влада*. 2000. № 3–4. С. 28–30.
4. Актуальні проблеми політики, інформації та безпеки: колективна монографія (за ред. Марчук В.В.); Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника; Факультет іст., політол. і міжнар. від-н. Івано-Франківськ: Ярина, 2022. 310 с.
5. Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських хрещень: проблематика, методології, практики : [моногр.] К. : Вид-во УАДУ, 2000. 328 с.
6. Бакуменко В. Методологічна база державно-управлінських рішень. *Вісник УАДУ*. – 2000. № 1. С. 5–19.
7. Бандурка О. М. Адміністративний процес : підручник для вищих навч. закл. [рос. мовою] / О. М. Бандурка, М. М. Тищенко. К. : Літера ЛТД, 2001. 336 с.
8. Борденюк В. Деякі аспекти співвідношення державного управління та місцевого самоврядування в контексті реформи адміністративного права. *Вісник УАДУ*. 2000. № 1. С. 209–216.
9. Валевський О. Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження : [моногр.] К. : НІСД, 2001. 242 с.
10. Веймер Л. Девід Аналіз політики: Концепції і практика / Веймер, Л. Девід, Вайнінг, Р. Ейден ; [пер. з англ. І. Дзюб, А. Олійник ; наук. ред. О. Клієвич]. К. : Основи, 2000. 654 с.
11. Вступ до політичної аналітики : [навч. посіб.] / [кол. авт. за заг. ред. С. О. Телешуна]. К. : Вид-во НАДУ, 2006. 220 с.
12. Гаєвський Б. А. Політичне управління : [навчальний посібник] / Б. А. Гаєвський, В. А. Ребкало, М. В. Туленков. К. : Вид-во УАДУ, 2001. 160 с.
13. Грицяк І. А. Європейське управління: теоретико-методологічні засади К. : «К.І.С.», 2006. 398 с.
14. Денисенко В.М., Климончук В.Й. Свобода як цивілізаційний принцип. Історичні форми політичних свобод: антропологічний та інституційний виміри. Київ-Львів: Простір-М, 2017. 492 с.
15. Державна виконавча влада в Україні формування та функціонування. *Збірник наукових праць* : [в 2 ч.] / [наук. кер. Н. Р. Нижник]. К. : Вид-во УАДУ, 2000. Ч. 1. – С. 9.
16. Державна політика: аналіз та механізми її впровадження в Україні : [навч. посіб.] / [кол. авт. за заг. ред. В. А. Ребкало, В. В. Тертички]. К. : Вид-во УАДУ, 2000. 232 с.
17. Державне управління : [словник-довідник] / [за заг. ред. В. М. Бакуменка. К. : Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.
18. Державне управління : [словник-довідник] / [укл. В. Д. Бакуменко, Д. О. Безносенко, І. М. Варзар та ін.]. К. : Вид-во УАДУ, 2002. 228 с.

19. Державне управління в Україні організаційно-правові засади : [навчальний посібник] / [Н. Р. Нижник, С. Д. Дубенко, В. Мельниченко та ін. ; за заг. ред. Н. Р. Нижник]. К. : Вид-во УАДУ, 2002. 164 с.
20. Європейські орієнтири адміністративного реформування в Україні : монографія / [за заг. ред. В. Д. Бакуменка, В. М. Князева; кол. авт : В. Д. Бакуменко (кер.), та ін.]. К. : Вид-во. НАДУ, 2005. 172 с.
21. Європейські принципи державного управління / [пер. з англ. О. Ю. Куленкової]. К. : Вид-во УАДУ, 2000. 67 с.
22. Зеленько Г. І. Політична матриця громадянського суспільства: Досвід країн Вишеградської групи та України.- Київ. :Знання України. 2007. 336.
23. Кальниш Ю. Г. Політична аналітика в державному управлінні: теоретико-методологічні засади : [моногр.] / Ю. Г. Кальниш. К. : Вид-во НАДУ, 2006. 272 с.
24. Качинський А. Б. Безпека, загрози і ризики: наукові концепції та математичні методи. К. : ПНБ, 2003. 472 с.
25. Коваленко А. Органи державної виконавчої влади проблеми класифікації *Людина і політика* . 2002. № 6. С. 13–21.
26. Коваленко А. Уряд та урядова діяльність як базовий елемент функціонування виконавчої влади . *Нова політика*. 2001. № 1. С. 34–38.
27. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. К. :Преса України, 1997. 80 с.
28. Концептуальні засади взаємодії політики й управління : [навч. посіб.] / [авт. кол. : Е. А. Афонін, Я. В. Бережний, О. Л. Валевський та ін. ; за заг. ред. В. А. Ребкала, В. А. Шахова, В. В. Голубь, В. М. Козакова]. К. : НАДУ, 2010. 300 с.
29. Кордун О. О. Особливості виконавчої влади в пострадянській Україні : [монографія] / О. О. Кордун, К. О. Ващенко, Р. М. Павленко. К. : МАУП, 2000. 248 с.
30. Кроки до громадянського суспільства. Постмайданове громадянське суспільство України: уроки для країни та світу. *Науковий альманах* / [за ред. В. П. Рубцова, А. В. Шестакової, В. О. Рябенко]. К. :Українська Всесвітня Кординаційна Рада, 2006. 300 с.
31. Кудряченко А. І. Політична система сучасної України, особливості становлення і тенденції розвитку. К. : НІСД, 2002. 240 с.
32. Мельниченко В. Політична відповідальність у державному управлінні / В. Мельниченко. *Віче*. 2003. № 1. С. 20.
33. Методологія державного управління : [словн.-довід.] / [укл. В. Д. Бакуменко та ін. ; за заг. ред. В. І. Лугового]. К. : Вид-во НАДУ, 2004. 194 с.
34. Михеєнко Р. Дуалізм виконавчої влади і конституційний принцип поділу державної влади в Україні. *Збірник наукових праць Української Академії державного управління при Президенті України* / [за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева]. – К. : Вид-во УАДУ, 2001. Вип. 1. С. 372–382.
35. Нижник Н. Про співвідношення державного управління і виконавчої влади / Н. Нижник, С. Мосов. *Вісник УАДУ*. 2000. № 4. С. 23–29.
36. Погорілий Д. Є. Політологія: кредитно-модульний курс : [навч. посіб.] К. : Центр учб. л-ри. Фірма «Іньюкс», 2008.
37. Пойченко А. М. Політичний процес в сучасній Україні : [навч. посіб.] К. : Вид-во УАДУ, 2001. 56 с.
38. Політична наука: теорія, методологія, практика: монографія. / за ред. Климончука В.Й. Івано-Франківськ: Супрун В.П.,2021. 304 с.
39. Політичні інститути та процеси в умовах трансформації українського суспільства : [навч. посіб.] / Р. В. Войтович, Л. В. Гонюкова, Н. М. Дармограй, Ю. Г. Кальниш, М. М. Логунова, М. І. Пірен, А. М. Пойченко, В. А. Ребкало, В. В. Тертичка ; [за заг. ред. А. М. Пой- ченка, В. А. Ребкала]. Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2006. 416 с.

40. Про державну службу : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 52. С. 490.
41. Про додаткові заходи щодо забезпечення реалізації громадянами конституційного права на звернення : Указ Президента України. *Урядовий кур'єр*. 2002. 16 серп. С. 10.
42. Про Збройні Сили України. Про внесення змін до Закону України. *Голос України*. – 2000. 7 лист. С. 5.
43. Про інформацію : Закон України. *Закони України*. К. : Інст. закон Верх. Ради Укр., 1996. Т. 4. С. 72–88.
44. Про місцеві державні адміністрації : Закон України. *Голос України*. 1999. 12 трав. С. 7–9.
45. Проблеми і перспективи розвитку України : аналітичні матеріали / [за заг. ред. В. М. Князева та інш., авт. кол. В. Д. Бакуменко, Н. В. Грицяк, О. П. Губа та ін.]. К. : Вид-во НАДУ, 2005. 180 с.
46. Ребкало В. А. Практикум з політичної аналітики в державному управлінні : [навч.-метод. посіб.] / В. А. Ребкало, Ю. Г. Кальниш. К. : Вид-во НАДУ, 2005. 56 с.
47. Ребкало В. А. Практична політологія / В. А. Ребкало, В. М. Бебик, А. М. Пойченко]. К. : МАУП, 1998. 348 с.
48. Романюк А.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Західної Європи.- Львів.-2007.- 2007.391 с.
49. Романюк А.С., Литвин В.С. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи: порівняльний аналіз. Львів. 2014.462 с.
50. Романюк А.С., Литвин В.С. Порівняльний аналіз політичних інститутів країн Вишеградської групи та інших країн Центрально-Східної Європи. Львів. 2016. 548 с.
51. Ситник Г. П. Організаційно-правові засади забезпечення національної безпеки України : [навч. посіб.] / Г. П. Ситник, В. М. Олуйко. Хм. : Вид-во ХВП, 2005. 234 с.
52. Токовенко В. В. Політичне керівництво і державне управління проблеми взаємовідносин та оптимізації : [монографія] К. : Вид-во УАДУ, 2001. 256 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Порядок проведення та критерії оцінювання вступних випробувань регулюється Положенням про організацію вступних випробувань у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника.